

Belangrijke factoren in het Energietransitiebeleid in Nederland in 2021

Notitie vanuit Noordoost Twente door

Stichting Leven met de Aarde

Leo van der Stelt

februari 2021

Alles in deze notitie is hier feitelijk georiënteerd en bewust beknopt gehouden.

Aanzet in de hier genoemde factoren in het energietransitiebeleid is het Klimaatakkoord van Parijs, wereldwijd geaccepteerd in 2015. Het is toen getekend door bijna 200 landen.

In 2017/2018 blijkt landelijk: Nederland blijft achter! Haast is dus geboden!

Veel overleg op overheidsniveau in 2018.

Overleg in Nederland aan 5 klimaattafels, daaronder die van elektriciteit.

Algemeen voorzitter Ed Nijpels ; 4 verschillende ministeries zijn betrokken

Aan elektriciteitstafel 15 partijen: Overheid (EZ) , bedrijfsleven en enkele maatschappelijke organisaties. Kritische organisaties (met belangrijke inzichten) zijn geweest (Ed Nijpels zelf); argument: we moeten voortmaken om doel 2030 te halen. Deze organisaties zijn niet doordrongen van het belang van een voortvarende energietransitie.

Er is dus veel gelobbyd (<https://wnl.tv/programmas/wnl-haagse-lobby-2/>) en er was geen sprake van democratie. Wel was het "een bestuurdersfeestje". Zo aangeduid door Marcel Boogers, zie hier verder in deze notitie.

Afspraken: Veel inzet zal grootschalig zijn en zo snel mogelijk. Eerste doelstelling is reductie van gebruik van fossiele energie en dus CO2 uitstoot met 50% in 2030 (tov 1990) en duurzame opwekking van schone energie in omvang 135 TWh. Dus wordt bepaald dat, naast windturbines op zee, er ook zeker windturbines op land en zonnepanelen op land moeten komen. Veel subsidiegeld van overheid wordt beschikbaar gesteld (Postcoderoos en SDE + en ++)! Rendementen investeerders mogen/moeten wel aanzienlijk zijn (12% is normaal). Participatie lokale bewoners wordt ook noodzakelijk geacht, alleen financiële baten zijn genoemd om die participatie te bereiken.

Voor particulieren en lokale projecten is er subsidie en regelgeving die rechtstreeks van de overheid komt (bv geen btw zonnepanelen en een salderingsregeling die eindig is; aanpassing wetgeving als het nodig lijkt).

De uitwerking van het zo opgestelde akkoord gaat dus enerzijds via het ministerie met landelijke afspraken en regels en anderzijds via een werkwijze met verdeling van Nederland in 30 regio's die ieder hun aandeel moeten leveren.

Aanvankelijk (eerste jaren) staat hier voor de burger het <zonne- en windenergie grootschalig> centraal. Afspraken daarvoor en zeker de doelen lijken *in beton gegoten*. Voor provincie en gemeenten is er alleen nog de keuze in de verdeling tussen grootschalige projecten en de gebieden waar ze moeten komen.

Participatie van inwoners wordt ook hier aangegeven als belangrijk; enige suggestie daarvoor: zorg voor financieel gewin van burgers in de toepassingsgebieden!

Het klimaatakkoord wordt, wat afspraken en documentatie betreft, bereikt op 28 juni 2019.

Dit is dus gebeurd voorafgaande aan de stikstofcrisis. Toen bleken voor velen voor het eerst 2 belangrijke dingen:

- 1) Onze landbouw is te intensief; we moeten extensiveren (vergroenen)
- 2) Europese regelgeving gaat veel verder dan wij dachten; er moet meer aandacht zijn voor mens, milieu en natuur en tegen uitstoot van ongezonde gassen/stoffen/deeltjes

Afspraak vanuit klimaatakkoord is: de regio's maken eigen conceptnota's (RES – Regionale Energie Strategieën). Resultaat op dit moment zijn breed opgezette nota's op basis van bestuurlijke "deskundigen" er was niet of nauwelijks inbreng van inwonersparticipatie. Het Planbureau van de Leefomgeving rekt die door en is per 1 februari met een resultaat gekomen op basis van doorrekening tot en met 2019. Resultaat is dat het doel voor 2030 in het huidige tempo ruim gehaald gaat worden. De definitieve RES 1.0 bepalingdatum is uitgesteld tot 1 juli 2021.

Prof. Dr. Marcel Boogers - hoogleraar Innovatie en Regionaal Bestuur aan de UT heeft over het RES-proces op verzoek een essay geschreven: Energie en Democratie - oktober 2019
<https://kennisopenbaarbestuur.nl/rapporten-publicaties/energie-en-democratie/>

Hij constateert dat er allerlei risico's zijn voor de totstandkoming van de RES als gevolg van meervoudig besturen, waar in sterke mate sprake van is. Zo is het o.a. een probleem dat gemeenteraden, provinciale staten en het algemeen bestuur van het waterschap weinig tot geen rechtstreekse invloed hebben op de uitkomsten van het RES-proces. Het draagvlak voor de RES bij de burger is zo op voorhand onzeker.

Lezing van de huidige concept RES – Twente laat zien dat er voor besluitvorming in gemeenten:

- Geen aandacht is voor het gegeven dat er op zee genoeg windenergiepotentie is tot aan 2050 toe.
- Geen behandelde aandacht is voor technische schaalvergroting bij windturbines en de effecten daarvan in de afgelopen jaren, dan alleen het noemen van het vermogen/de opbrengst en/of de hoogte en het wishful thinking dat dit veel problemen zal oplossen.
- Geen aandacht is voor veelbelovende technieken in de nabije toekomst (waterstof, zonnepanelen bv) waar gemeenten direct al op kunnen anticiperen.
- Geen aandacht is voor de Nederlandse stand van zaken in 2020 en de gevolgen daarvan.
- Geen aandacht is voor gemeenteraadsleden die richtlijnen van hun landelijke partij moeten volgen of aandacht moeten hebben voor hun gemeenteraadsprogramma in plaats van het belang van de regio met de actuele inzichten die daarbij horen.

Wel ontstaat er in veel regio's propagandavorlichting gericht op snelle realisatie van projecten en zonder achtergrondinformatie, zoals de enquête in Noordoost Twente. Het gaat vooral om grootschaligheid en verdienmodellen. Het gaat ook eerst om de korte termijn en lastige oppositie is daarbij meestal niet gewenst. De voorlichting en discussie gaat ook niet in op besluitvormingsachtergronden. Subsidiebeleid is van de overheid en dus een gegeven. Transparantie en eerlijke voorlichting worden vermeden.

Resultaat:

Gemeentebesturen richt je dus vooral op het volgende:

- Kies uit zonnepanelen op grote daken en zonnevelden en windmolens/turbines en stel een mix hiervan samen.
- Besteed geen aandacht aan kostbaarheid oppervlaktes vanwege ruimtegebrek in Nederland voor landbouwgrond/natuur/benodigde bouwgrond.
- Heb niet meer aandacht voor negatieve omgevingsinvloeden dan voor vergunningsverlening nodig is.
- Provincies en gemeenten neem klakkeloos uitgangspunten over van RES en dus in feite van de klimaattafel van het klimaatakkoord.
- Doe niet zelfstandig reële afwegingen voor de zonneladder.
- Besteed geen aandacht aan veelbelovende technieken in de nabije toekomst (waterstof, zonnefolie bv)
- Besteed weinig aandacht aan kleinschalige opwekking op grote schaal door bv coöperaties op te zetten of reële omstandigheden mee te wegen (bv betreffende de toenemende hoogte en de omgevingsinvloeden van reusachtige windturbines)
- Heb geen aandacht voor diversiteit in hoeveelheden windenergie-aanbod in Nederland met relatief weinig aanbod in zuidoost Nederland.
- Focus vooral op de mogelijkheden om grote resultaten te bereiken qua opbrengst. Dus zeker op hele grote windturbines. Dit blijkt uit het zichtbare gegeven uit voorlichting en publicaties waarbij hoogtes van windmolens van 100 m gauw over één kam geschoren worden met hoogtes van 200 – 250 m . In 2015 waren de grootste geplaatste windmolens op land 137 m en in 2019 (dus na klimaatakkoord overleg) waren de grootste 210 m. Toch worden windmolens op land van 200 - 250 m ten onrechte aangeprezen als “bewezen technieken”.
- Besteed geen aandacht aan vergunningsprocedures in relatie tot de “Crisis en Herstelwet” uit 2011, die kortdurend bedoeld was en nu nog steeds geldt. Kondig wel de invoering van de Omgevingswet aan die, weten we nu, steeds weer uitgesteld wordt.
- Besteed geen aandacht aan de verouderde regelgeving voor windturbines, die uit 2008 afkomstig is.
- Besteed geen aandacht aan de achtergronden van de nieuwe Gedragscode Windenergie van oktober 2020
- Besteed geen aandacht aan het reële alternatief van windmolens op zee (goedkoper, dus eerder rendabel en betere omgevingsomstandigheden) en mogelijk weigeren/intrekken vergunningen als gevolg van gezondheidsschade (geluid) en verdrag van Aarhus (Europese regelgeving).
- Neem niet mee de actuele inzichten qua resultaten in het transitiebeleid, zoals de 90% die op dit moment in Nederland voor de doelstelling voor 2030 al bereikt is (februari 2021 - lector Hanzehogeschool Martien Visser)
- Zorg snel voor positieve participatie van inwoners.